

De Poemp

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN

NUMMER 90/91 □ 04-09/2016 □ P309458 □ AK 2560 NIJLEN1

toen...

en nu

Gerestaureerde Slijperij Lieckens opent de deuren

De afgelopen maanden werd diamantslijperij Lieckens grondig gerestaureerd. Een professioneel team nam zowel het gebouw als de installatie vakkundig onder handen. Het resultaat mag er zijn. De slijperij is in ere hersteld en de unieke aandrijving met centrale as draait weer zoals vroeger.

Op 7 en 8 mei 2016 wordt de Slijperij Lieckens feestelijk geopend. Iedereen is dat weekend welkom om een kijkje te komen nemen. De molens zullen draaien en enkele gidsen zorgen voor een woordje uitleg. En in het Kempens Diamantcentrum kan je natuurlijk terecht voor meer achtergrondinformatie over het steentje in de Kempen.

Meer info?

Kempens Diamantcentrum, Spoorweglei 42, 2560 Nijlen
03/481 81 48, info@briljantekempen.be
www.briljantekempen.be

1635. Twee jaar vroeger was, na een onrustige periode, Ferdinand, Infant van Spanje, landvoogd van de Zuid-Nederlandse bevolking geworden. Vastberaden wilde hij hier het Spaanse gezag herstellen. Vier jaar na zijn aanstelling in mei 1637 bezorgde hij via kapitein de Berhy de inwoners van Kessel én Bevel een merkwaardige, sauvegarde-, schuts- of beschermingsbrief.

Om militaire overlast, plundering, brandschatting, inkwartiering, enz., van voorbijtrekkende legerbenden te vermijden, werden wel eens vrij- of beschermingsbrieven geschonken door de hogere overheid. Hier werd een dergelijke brief gegeven aan het Kesselse dorpsbestuur door Ferdinand, Infant van Spanje. Met deze vrijbrief in handen waren alle inwoners van Kessel en Bevel beschermd. Dit document zal zeker indruk gemaakt hebben op rondzwervende soldaten en dieven. Het was zo maar geen vodge papier, waarmee te spotten viel. In dit document wordt Bevel een gehucht van Kessel genoemd. Hiermede wordt bevestigd waarom er tot de Franse Revolutie een hechte band geweest is tussen beide dorpen. De brief kwam van Brussel en draagt als datum 22 mei 1637. Hier volgt de vertaalde origineel Franstalige tekst: Ferdinand, bij de gratie Gods, Infant van Spanje, Luitenant-Gouverneur en Opperkapitein van de Nederlanden en Bourgondië:

Hiermede hebben wij genomen en geplaatst, nemen en plaatsen wij onder de bescherming en speciale bescherming van zijne Koninklijke Hoogheid en de onze, het dorp Kessel met zijn gehucht Bevel, onder de jurisdictie van Lier, en behorend aan kapitein de Berthi, onderhouden door de compagnie van de haakbuschutters van onze (lijf)wacht en de inwoners van Jouy (3) (?) met al hun goederen, meubels, veestapel, granen, wijnoogst, verordenen de gouverneurs, kolonels, veldmaarschalken, kapiteins, officieren en gidsen te paard of te voet in dienst

De historische "Kruiskensberg" van Bevel, begin 20ste eeuw, toen bereikbaar via een bescheiden kasseiweg...

van zijne majesteit van in het dorp niet te bedrijven noch zijn bewoners te laten ondergaan: schade, onrecht, plundering, afpersing of onderdrukking in enige manieren. Dit op straf van boete. En opdat niemand zou kunnen beweren dit niet te hebben vernomen, hebben wij verleend en verlenen wij dat de blazoenen met de wapens van zijne majesteit en de onze mogen uitgehangen worden op een overeen te komen plaats.

Gedaan te Brussel onder onze naam en het geheime zegel van zijn hoogheid op 22 mei 1637.

Getekend: Car(dinaal) Infant; bij bevel van zijne hoogheid Hennuyere (zegel af). Gedaan te Brussel onder onze naam en het geheime zegel van zijn hoogheid op 22 mei 1637.

Kessel en Bevel werden, zoals boven reeds aangehaald, vanaf 1212 meer dan eens in een adem vermeld. Toch werd Bevel altijd een dorp genoemd, wat voor de Lierse gehuchten helemaal niet het geval was. Dit was te danken aan het feit dat in Bevel in die tijd een kerk stond, dat het dus een kerkdorp was, terwijl de Lierse gehuchten rechtstreeks afhingen van de Lierse parochie.

Vanaf bovenvermeld jaar (1212) waren onze dorpen afhankelijk van Lier.

Die gedwongen afhankelijkheid werd tot grote vreugde van de inwoners van de vier Bijvangsdorpen op 31 augustus 1795 bij decreet van 14 fructidor Jaar III opgeheven. Bevel werd dan, zoals Emblem, Kessel en Nijlen, officieel een onafhankelijke gemeente. Twee eeuwen later kwam de helemaal niet gewilde fusie van de gemeenten tot stand en werden Kessel en Bevel, tot groot ongenoegen, zeker van de inwoners van Kessel, - ongeveer 95% volgens een enquête uitgevoerd door Culturalia - zomaar van de kaart geveegd.

Frans Lens.

(1) Stockmans, Geschiedenis van Kessel, Bevel, Nylen, Emblehem en Gestel, p. 17, 18.

(2) Ibidem, p 7

(3) Moeilijk leesbaar. Vermoedelijk een dorp in de wijnstreek van Bourgondië.

(4) Toen de fusie van gemeenten een feit was, werd de zolder van het Kesselse gemeentehuis leeggemaakt. Wat men waardeloos achtte en niet kon lezen, zou in brand worden gestoken. Hiervan verwittigd hebben we toch nog heel wat documenten (oudste vanaf de 17de eeuw) op het nippertje uit het vuur kunnen houden. Stockmans, die de geschiedenis van onze dorpen neerpande, heeft dit document en vele andere nooit gezien. Na inzage werden ze, zoals ook dit document, overgemaakt aan het Rijksarchief van Antwerpen en het Stadsarchief van Lier. Het nog oudere dorpsarchief ging vermoedelijk verloren tijdens de Godsdienstoorlogen. Het kerkarchief is beter bewaard gebleven.

De Nijlense Kajotters

Door nostalgie gedreven ben ik op zoek gegaan naar het ontstaan van de Katholieke Arbeiders Jeugd in Nijlen. Geen gemakkelijke klus, daar er van de beginperiode weinig documenten bewaard zijn gebleven.

KAJ St.-Willibrordus: tombola van de drumband.

Maar wat was de KAJ eigenlijk? De oprichting van organisaties voor de christelijke arbeidersjeugd in de jaren twintig van vorige eeuw moet gezien worden tegen verschillende achtergronden. Voor de initiatiefnemers onder leiding van Jozef Cardijn, was ze op de eerste plaats een antwoord op de grote materiële en vooral zedelijke-godsdienstige nood waarin de werkende jongeren zich bevonden in de jaren van toenemende industrialisering voor en na de Eerste Wereldoorlog. De doorbraak kwam er in 1925, toen de KAJ officieel van start kon gaan.

Cardijn had specifieke zienswijzen en methodes, zoals "Al doende leert men". Zijn beroemde methode "Zien, Oordelen, Handelen" is overbekend. Dat werken gebeurde onder, voor en door de jonge arbeider. De KAJ was

tegelijktijd een school die vorming bood, een dienst ten bate van de medemensen en een representatie van de arbeidersjeugd: de school vormde jongeren voor het leven.

Kroniek van de Nijlense KAJ

Onderpastoor Hermans, proost van de Katholieke Turnkring "Lenig en vlug" (zie ook Poemp 15) startte in 1925 met een studiekring voor de leden van de turnkring. De onderwerpen waren vooral sociale en zedelijke problemen.

Vanuit die studiekring stichtte Hermans in 1927 de KAJ, met onder anderen Constant Van Herck, Frans Storms en Octaaf Van Camp. Ja, de stichter van onze "Poemp".

Op 1 oktober 1930 telde de afdeling 17 leden. Ze maakte deel uit van het gewest Lier. Dat stond onder

de leiding van Jos Van Dessel. Die gaf een verbroederingsfeest voor het gewest te Nijlen op het buitengoed "St.-Vincentius", waarop 18 Nijlense kajotters aanwezig waren.

Het kenmerk van jeugdbewegingen was en is altijd herbeginnen. Voor de KAJ was dat ook zo. Steeds weer moesten nieuwe leden gezocht worden en nieuwe leiders naarmate de ouderen afvloeiden en in het volle leven in de praktijk gingen brengen wat ze in de vereniging geleerd hadden. In Nijlen schommelde het ledenaantal de eerste 10 jaar tussen 17 en 33 leden.

Doorbraak

In de zomer van 1939 was er de actie "Beroepskeuze". Een aantal Nijlense schoolverlaters nam hieraan deel. De beroepskeuzetesten gingen door in de De Heydersstraat te Lier. Maruske Verhaegen was op dat ogenblik voorzitter, maar was gemobiliseerd. Gelukkig kon hij thuis overnachten en moest hij overdag zijn militaire plichten vervullen. 's Avonds organiseerde hij vergaderingen voor de KAJ Nijlen, maar altijd in uniform. Hij had ook een enthousiast bestuur rond zich gekregen met René Derboven, Marcel Peeters als begeleider van de voorkajotters en Louis Liekens, verantwoordelijke voor de schoolverlaters.

De afdeling had op 1 oktober 1939 62 leden: 20 voorkajotters en 42 kajotters.

Oorlogsjaren

Op Pasen in 1941 werd er in de mis van 8 u een gezamenlijke paasviering gehouden. Na de mis ging men naar het "oud gesticht" voor een heerlijk paasmaal, bereid door Marie Van Bouwel en haar man Gust Sluyts.

En waar de ster bleef stille staan. De volle KAJ-ploeg met regisseur en onderpastoor Van den Bergh in 1945.

Hoe men aan de rantsoeneringzegeltjes geraakt was in die tijd, is nog altijd een raadsel.

In 1942 werd proost E.H. Heylen benoemd tot pastoor te Massenhoven en werd E.H. Alfons Vandenberg proost van de KAJ. Er kwam ook een wissel bij de voorzitters: Frans Verwerft volgde Maruske Verhaegen op.

Voor de jonge arbeiders in Duitsland tewerk gesteld werden er schrijfavonden ingericht en in het atelier van vader Verwerft, schrijnwerker en meubelmaker, werd houten speelgoed gemaakt door de kajotters, voor de kinderen van mindergegoede Nijle-naars.

In 1943 ging de Landsmale voor de verbonden Mechelen en Turnhout door in het St.-Victorinstituut te Turnhout. René Derboven werd opgepakt door de Feldgendarmen en naar Duitsland gedeporteerd. René was één van de drie gewestleiders van het verbond Mechelen, actief in de KAJ-werking voor jonge arbeiders in de vreemde. Hij was verantwoordelijk voor de streek Dessau en Maagdenburg. Deze werking was clandestien.

Frans Van Camp werd gouwhoofdman voor de gouw Mechelen in 1944. Marcel Peeters volgde Frans Verwerft op als voorzitter. Bij de V2-inslag d.d. 16 december 1944 op cinema Rex te Antwerpen kwam de

Onderpastoor Van Messem en Frans Van Camp.

Nijlense kajotter Louis Thijs om het leven. Deze 16-jarige jongen studeerde diamant aan de Vakschool te Lier. Hij werd onder grote belangstelling, waaronder vele kajotters, begraven op het kerkhof van Nijlen.

Bloei

Op 7 en 8 februari 1945 speelde de KAJ toneel in de "Oude Gildezaal": het stuk van Lierenaar Felix Timmermans "En waar de ster bleef stille staan" met in de hoofdrollen Maruske Verhaegen (Suske Wiet), Alfons Verhaegen (Pietje Vogel) en Pol Smits (Schrobberbeeck) en de klucht "De moord van Nijlen". De auteur ervan was proost Alfons Vandenberg. De tekst van dit stuk is helaas niet meer te vinden.

Bij de V1-inslag op 10 januari 1945 aan de Monfortstraat te Borgerhout liet een Nijlense Kajotter het leven. Clement Bernaerts en zijn vader Arthur waren werkzaam bij de opruimingsdienst van de stad Antwerpen. Zij moesten het puin ruimen van bominslagen en hulp bieden bij het weghalen van doden en gewonden vanonder het puin.

Toen de bom viel, waren ze bezig puin op te scheppen op een vrachtwagen. Clement stond langs de kant waar de bom viel. Door de druk viel een muur om en Clement werd eronder bedolven, wat hem het leven kostte. Zijn vader werd ernstig gewond, maar overleefde. Vele kajotters begeleidden Clement naar zijn laatste rustplaats op het kerkhof van Nijlen, waar de grafrede door gewestleider Louis Lieckens werd gehouden. De paasactie stond in het teken van solidariteit en er werd gevraagd om één uurloon af te staan voor de geïnteresseerden van de oorlog. Er werd ook een papierslag georganiseerd om de papierschaarste tegen te gaan en wat centjes in de kas te krijgen. De afdeling had 204 leden op 1 oktober 1945: 102 jong-kajotters en 102 Kajotters.

In augustus 1946 had het ploegleiderskamp van de gouw Mechelen in Nijlen plaats in de school van de

zusters. René Derboven volgde Frans Van Camp op als gouwvoofdman en Maurice Bogaerts startte met de militie-actie.

Eind december ging er een voetbalwedstrijd door tussen KAJ Nijlen en de Studentenbond.

De ploegen:

KAJ: Jefke Van Wassenhoven, Louis Diels, René Van Houtven, Louis Hermans, Louis Kegelaers, Staf Celis, Jos De Groot, Charel Diels, Sus Hermans, Frans Diels en Jos Verheyen. Studenten: Hermans Cools, Marcel Heylen, Frans Colen, Pierre Heylen, André Claes en Leo Cools, Karel Crauwels, Mon Laenen, Joske Crauwels, Mon Crauwels en Sus Engelen. In april 1947 nam Alfons Verhaegen het voorzitterschap over van Marcel Peeters.

Op 15 mei gaf de vrouwenbond KAV een toneelavond. Het leeuwendeel van de opbrengst ging naar de KAJ om een vlag te kopen.

Uit “Kopnagels” van 26 juni 1947 (blad van KAJ en MILAC Nijlen) het volgende:

“1 juni: Deze maand werd te Nijlen op een ongelukkige manier ingezet door een arbeidsongeval in de garage van de Pinder. Het slachtoffer was de 17-jarige Jos Goormans, ploegleider bij de Jong-KAJ. De jongen was in de herstelput van de garage onder een auto en werd door een ontploffing van benzine zodanig verbrand dat de dokter oordeelde dat het slachtoffer aanstonds moest worden bediend en weggevoerd naar de kliniek. Gij kunt het niet geloven, beste soldaat, hoe moedig de u zo goed gekende jongen die pijnen en het besef te moeten sterven heeft gedragen. Hij stond erop dat hij werd bediend en vroeg met aandrang ook nog de H. Communie te mogen ontvangen. ‘Nog zo jong en al moeten sterven; ik voel het, het is het laatste; ik zou nog zo graag te communie gaan. Troost ons moeke als ik er niet meer zal

Vlaamse kermis!

zijn.’ Gij ziet het, wie zulke woorden uitspreekt, met de dood voor ogen, die man is gereed om te sterven. Hij is nog een paar uur bij volle verstand gebleven en is dan na een praktisch bewusteloze nacht op zondag 2 juni gestorven. Woensdag 5 juni hebben een hele groep kajotters en jongkajotters zijn stoffelijk overschot naar zijn laatste rustplaats gedragen. Dat hij ruste in vrede.”

Maar een jeugdbeweging moet steeds vooruitkijken. Van 29 juli tot 1 augustus werd er een Vlaamse kermis van de KAJ gehouden op de speelplaatsen van de meisjesschool in de Nonnenstraat. Zaterdag stonden vet-tige hanen wedstrijd, koordtrekken en vuurwerk op het programma. Zondag bracht flink wat centjes op met café, schommel en kansspel “In de Negerhut” van de jong-KAJ en een ballonwedstrijd, flink wat centjes op. Er was ook een gesmaakt optreden van de Harmonie St.-Cecilia. Maandag: trekking van de reuzetombola. Dinsdag: sluitingsdag met duivenwedstrijd en een grote quiz tussen KAJ en VKAJ.

Begin 1948 nemen de kajotters “den Bak” in gebruik als lokaal: een lokaal in de Oude Gildenzaal waar vechtersbazen en dronkaards destijds hun roes konden uitslapen. Bij de opening werd er gezongen: “ Wij zijn de heersers der aarde, de koningen

van den Bak” uit het Zeeroverslied.

Op 16 juli 1948 verongelukte KAJ militant Frans Cuypers, als soldaat-milicien in Duitsland. Hij werd onder zeer grote belangstelling in Nijlen begraven op 22 juli in aanwezigheid van het gemeentebestuur. Burgemeester Edmond Laenen (senior) hield de afscheidsrede. Er waren een peloton militairen, dat de laatste eer bewees, en een massa Nijlense kajotters.

De bestelde vlag was af in september 1948 en ook betaald (11.000 fr.). Op 11 november 1948 werd er in de Oude Gildezaal een ouderfeest van de KAJ georganiseerd met 500 aanwezigen.

Op 15 januari 1949 wordt in de St.-Willibrorduskerk om 7.30 u een herdenkingsmis voor Jos Goormans en Frans Cuypers opgedragen. Op 23 en 24 januari was er toneel: “Tot weerziens, vriend” van kajotter Rob De Gendt, een toneelstuk over naar Duitsland weggevoerde jonge arbeiders.

Nandje Rymenants startte op de nieuwe parochie O.-L.-Vrouw met de KAJ. De kajotters van over de beek kregen een eigen afdeling. Zij werden bijgestaan door hun sympathieke onderpastoor E.H. Van den Bergh. Nand Rymenants werd opgevolgd als voorzitter door Joris Drijbooms en Marcel Van Den Broeck,

die jarenlang de arbeidersjeugd van Nijlen O.-L.-Vrouw ontspanning en levensvorming gaven.

De uitmuntende hoofdman van de jong-KAJ was Louis Goormans: de rechte man op de rechte plaats, 10 jaar lang. Na Marcel Van den Broeck nam Jos Van den Broeck, nu woonachtig op Dorsel, als hoofdman met kennis van zaken het roer in handen gedurende vele jaren. Talrijke kajotters uit die periode hebben niets dan lof voor de jarenlange vriendschap en solidariteit, die op een sportieve en vrolijke manier gegroeid was in en rond het “kelderke” van Nijlen O.-L.-Vrouw.

1950, het jaar van het nationaal KAJ-congres te Brussel

20 augustus: Vlaamse kermis van de KAJ ten voordele van Eerw. Zuster Maria-Aleyde voor haar missiewerk in Belg. Congo. Een groot succes was de “Negerhut Nonambo” met als zwartjes jong-kajotters Georges Van de Sande, Alfons Peeters, Emiel Heylen, F. Van Doninck, L. Van Loock, J Celis.

3 september, deelname aan het Jubelcongres te Brussel met 96 kajotters en jong-kajotters uit Nijlen.

Op 1 oktober zijn er in Nijlen Centrum 130 leden: 55 jong-kajotters en 75 kajotters. De nieuwe afdeling van de parochie O.-L.-Vrouw telde 50 leden: 22 jong-kajotters en 28 kajotters.

Op 8 oktober komt Mgr. Cardijn de vlaggen wijden van de KAJ en de VKAJ van Nijlen en O.-L.-Vrouw.

Op 26 oktober: ouderavond in de Gildezaal. Voorstelling op het jubelcongres van 3 september, van de “Congresrevue”, een bewerking van het massaspectakel door Frans Van Camp. Spreker E.H. Willems, Nat. Proost van Milac.

In november nieuw bestuur met als Proost E.H. Van Messem; Hoofdlieder Gustaaf Van Regenmortel; Schatbewaarder Aloïs Van den Bogaert; Schrijver Ronne Dieltjens; Hoofdman, Gerard Peeters; Schrijver, Pieter Derboven.

De Nijlense deelnemers aan de Lourdesbedevaart van de KAJ in 1952.

In 1952 van 29 juli tot 11 augustus, Lourdesbedevaart van de KAJ en de VKAJ. 17 Nijlense kajotters nemen hieraan deel. Er gaan er zelfs 3 met de fiets. Deze dapperen zijn: Gustaaf Van Regenmortel, Wies Van den Bogaert en Gust Peeters.

De andere deelnemers zijn: Karel Dillen, Frans Van Camp, Victor Van Houtven, Boni Vervecken, Fons Van Mengsel, Louis Van Bouwel, Marcel Van Regenmortel, Ronne Dieltjens, Ward Verbist, Herman Horemans, Marc Hofmans, Frans Van den Bogaert, Xavier Wuyts en Frans Sprengers.

De jaren 1953, 54 en 55 waren gewoon, de maandelijkse studiekringen voor de kajotters + 17 jaar, werden goed bijgewoond, ook de vergaderingen van de jong-kajotters werden met verve gegeven. In het werkjaar 1955-1956 werd er opnieuw toneel gespeeld. Nu men kan beschikken over een goede, nieuwe Gildezaal, met een pracht van een podium, wordt een heropvoering van “Tot weerziens, vriend” gekozen. Op 16 februari 1956 is de première een groot succes, ondanks het gure weer was er toch een goede opkomst. In het bestuur wordt ook voorgesteld om met een drumband te beginnen

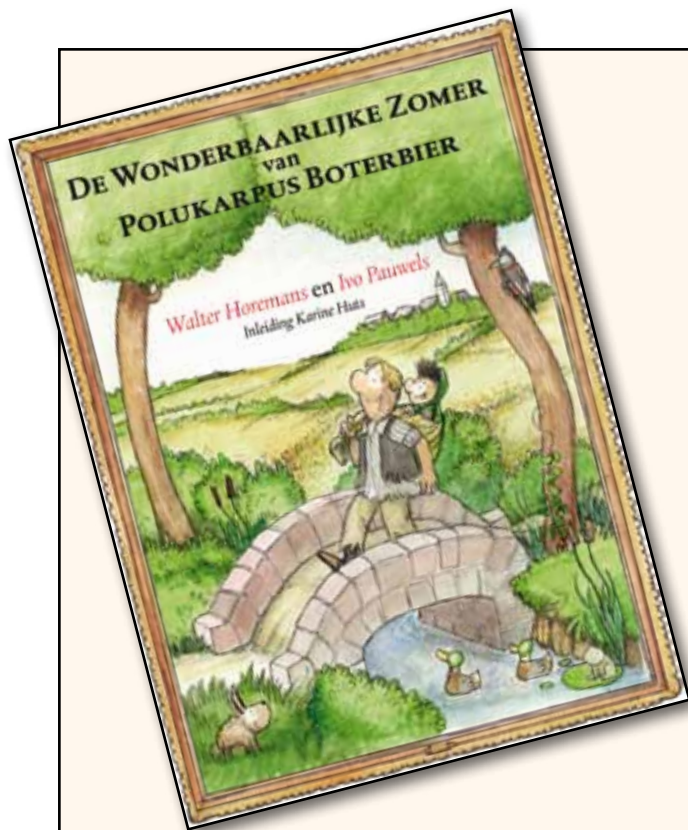
voor de jong-KAJ. Maar instrumenten kosten geld, er wordt besloten om een grote tombola te organiseren. In heel de parochie werden huis aan huis loten verkocht en de centjes kwamen binnen. Op 28 november 1956 had de eerste repetitie van de jong-KAJ-drumband plaats op de speelplaats van de meisjesschool.

Ter voorbereiding van de Romebedevaart die in 1957 zou plaats hebben, werd er een spaardienst opgericht onder leiding van Karel Dillen, schatbewaarder. En om nog centjes bij te verdienen, werd er samen met de VKAJ, snoep verkocht tijdens de pauze van de cinemavoorstellingen in de Gildezaal.

De afdeling heeft 148 leden: 86 kajotters en 62 jong-kajotters. Het afdelingsbestuur is als volgt samengesteld: Proost E.H. Van Messem; Hoofdlieder Herman Horemans; Schatbewaarder Karel Dillen; Schrijver Gerard Gui. Jong-KAJ: Hoofdman, Emiel Dieltjens; Schatbewaarder Albert Wuyts.

(vervolgt)

Pol Van Camp.

Walter Horemans schrijft een jeugdboek,
maar ook ouderen zullen het graag lezen:

De Wonderbaarlijke Zomer van Polukarpus Boterbier

Walter Horemans, burgemeester van Berlaar en trouw Poemplezer, meldde ons dat hij in samenwerking met auteur Ivo Pauwels een jeugdboek geschreven had. En of wij daarover iets in ons tijdschrift willen vertellen.

Dat doen wij heel graag. De verhalen van “de wonderbaarlijke zomer” vinden immers hun oorsprong bij de families Horemans en De Winter uit Nijlen. Zij schetsen de boerensamenleving begin vorige eeuw, in het ons zo bekende, landelijke Gestel. De berensterke boerenzoon Polukarpus Boterbier wordt in 1906 ingeloot: hij moet in het leger. Hoewel hij liever zijn vader was blijven helpen op de boerderij, kan hij aan het vier jaar durende soldaatschap niet ontsnappen. Of toch, want hij deserteert heel vlug. Dan volgt een dol avontuur met een grappige pater, een toverstokje, trollen, zwaarden en roversbendes. Een verhaal ook van hartverwarmende vriendschap en ontroerende heldendaden. En zoals in elk behoorlijk jeugdboek komt het ook met Polukarpus uiteindelijk goed. En in zijn Gestel heeft zijn lief trouw op hem gewacht!

Nog even verklappen dat ik het boek in één ruk heb uitgelezen, hierbij ook geprikkeld door de stemmige, meerkleurige illustraties van Joris Snaet.

Walter Horemans heeft hiermee een lang verbeid project schitterend gerealiseerd. Proficiat, Walter en Co!

Walter Caethoven.

De wonderbaarlijke zomer van Polukarpus Boterbier werd uitgegeven bij Lannoo en is voor 20 euro onder meer te koop in de Standaardboekhandel te Berlaar.

Platina bruiloft in Kessel!

Nest Verelst en Marie Dillen uit Kessel vierden op 28 december 2015, vlak voor Nieuwjaar, hun platina bruiloft. Nest en Maria zullen die feestelijke dag niet licht vergeten, want 70 jaar getrouwd komt echt niet elke dag voor. De Poemp wenst het koppel welgemeend proficiat. Mogen jullie nog lang gelukkig samen zijn!

In memoriam Maria Houben, schrijvend lid van De Poemp

Maria (Mitteke) Houben is, bijna 98, zachtjes ingeslapen in het WZC Czagani te Broechem op 19 februari 2016. Maria, weduwe van Louis Van Brandt, werd geboren te Berlaar op 20 februari 1918. Haar gedachtenisprentje vermeldt terecht "Schrijvend lid van Heemkring De Poemp". Zij schreef voor De Poemp onder andere deze bijdrage over de vastentijd van toen. Daarmee is zij de oudste medewerkster ooit aan ons tijdschrift...

Graag sluit De Poemp zich aan, beste Maria, bij allen die u genegen gedenken. En wij wensen u van harte een zalige Pasen in het grote Vaderhuis!

De 40 dagen vasten van toen

Moeder vertelde ons hoe zij als kind en later als jong meisje de veertig dagen vastentijd doorbracht. Aswoensdag was de eerste vastendag. Dan werd in de morgenmis het askruisje op ons voorhoofd gedrukt. Hierdoor werd ons ingeprent dat we van stof en as zijn en zo ook zullen verdwijnen uit ons aards bestaan. Dat hoogmoed om die reden ongepast is.

Moeder had alle potten en pannen met heet sodawater uitgeschrobd, zodat het laatste sprokkeltje vet verdwenen was. Veertig dagen lang werd al het eten met smout (plantaardige olie) gereed gemaakt. Enkel de mannen die gingen werken, kregen op hun boterhammen reuzel (varkensvet) gesmeerd. Alleen op zondag kwam er een stukje vlees bij het middagmaal. Misschien was het om sterk te staan om de volgende zes dagen voort te kunnen met het eten

dat alleen maar met smout bereid was.

Onze grootmoeder, wij noemden haar "peite bos", was een zeer gelovige vrouw. Moeder vertelde dat het tijdens de zondagen van de vasten verboden was om uit te gaan, en als ge een lief had, mocht die in de vasten niet komen vrijen. Dat vond ik wel straf. Dat zou den dag van vandaag niet meer lukken, er zouden veel zonden van ongehoorzaamheid op onze schouders drukken!

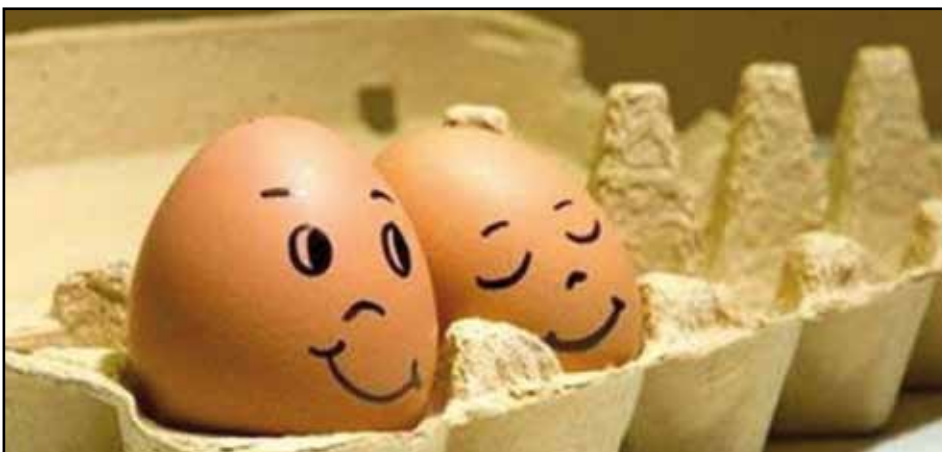
Wanneer op paaszaterdag om twaalf uur 's middags de klokken van hun lange reis naar Rome teruggekeerd waren en hun paaseieren over velden en hoven strooiden, klonk menig zucht van opluchting: "Eindelijk!" Men hoorde dan al lachende zingen "Bim,bom,beieren de koster mag geen eieren! Wat mag hij dan? Spek in de pan, daar wordt hij dik van."

Wat betekent de veertig dagen vasten nog in deze tijd? Ik denk niet veel. Men is nu meer bezig met de voorbereiding van zijn skivakantie, met het reserveren in een chic restaurant, met shoppen om met Pasen in een nieuwe outfit te pronken.

De veertig dagen vasten hebben wel een diepere betekenis. We moeten eens bij onszelf een klein onderzoek doen, tot inkeer komen, zodat we met Pasen fris en vrolijk te voorschijn komen, volledig uitgerust om iedereen met een vrolijke lach te begroeten. Het doet zo'n deugd om een vriendelijke groet terug te krijgen!

Zalig Pasen! Het ga jullie goed!

+ Maria Houben.

De breuk van de Sint-Sebastiaans- of handbooggilde (slot)

In vorige aflevering van "de breuk" viel door een uitlijnfout een stukje van de laatste alinea weg. Hier volgt vooreerst deze alinea:

Verder historisch en genealogisch onderzoek kan op een vrij eenvoudige wijze meer gegevens bovenspitten, maar hiervoor ontbrak ons helaas de tijd. Misschien kunnen bestaande stambomen van Kesselse families hierop antwoorden leveren.

Wat zeggen de schildjes over het Kesselse gildeleven?

Zoals hoger gezegd heeft het er alle schijn van dat de Kesselse breuk zeer onvolledig is overgeleverd. Dit wordt nog eens extra duidelijk, wanneer we de periodes waaruit de schildjes dateren, nader bekijken:

1675: 1 (1)
1763 + 1765: 1 (2)
1838: 1 (3)
1839: 1 (4)
1841: 1 (5)
1842: 1 (6)
1843: 1 (7)
1844: 1 (8)
1846: 1 (9)
niet gedateerd: 2 (10 en 11)
zonder naam: 1 (12)

Over een periode van bijna tweehonderd jaar zijn nauwelijks twaalf schildjes overgebleven en tussen 1675 en 1763 gaapt een kloof van bijna negentig jaar. Nadien moeten we opnieuw meer dan zeventig jaar wachten voor een nieuwe koning zich aandient in het jaar 1838. Dat is duidelijk niet een normaal te verwachten frequentie.

Wanneer we ervan uitgaan dat een schuttersgilde zoniet elk jaar dan toch gemiddeld om de twee à drie jaar een

*Het martelaarschap
van Sint-Sebastiaan.
Schilderij gemaakt in 1608
door Pieter Paul Rubens.*

koningschieting organiseerde en dat de nieuwe koning verplicht was een schildje met zijn naam te laten graveren en aan de breuk toe te voegen, dan wordt het duidelijk dat de huidige breuk maar een fractie weergeeft van wat zij ooit moet zijn geweest.

Hoe lacunair ook, toch biedt deze breuk enig inzicht in het leven van de gilde en geeft ons informatie over enkele van haar leden die zich koning wisten te schieten. Wanneer we de jaartallen van de bewaard gebleven schildjes koppelen aan de weinige gekende data uit het bestaan van de gilde, dan blijkt het eerste schildje te dateren uit de oudste periode waaruit we enige activiteit kennen: in of kort na 1665 kreeg de gilde een nieuwe *caerte*, maar al in 1664 kennen we de naam van een keizer (cfr. supra), wat betekent dat voordien al ten minste twee koningschietingen moeten zijn georganiseerd, want keizer wordt men pas wanneer men zich voor de derde maal koning schiet. Dat wordt

overigens indirect ook bevestigd door de keten: volgens het daarop voorkomende jaarmerk is deze keten vervaardigd in 1662/1663 (cfr. infra), dus één à twee jaar vóór de vermelding van de keizer. Het oudste bewaarde schildje daarentegen dateert pas van 1675, maar is evengoed een getuige van de beginfase van de hernieuwde start.

Een ander schildje dateert van 1763/1765, de periode waarin er betwisting was gerezen over het oprichten van de doelen.

De derde reeks dateert uit de periode 1838-1846, de tijd waarin de oude gebruiken opnieuw werden opgenomen of misschien reeds hun zwanenzang beleefden, zoals in het naburige Bevel ook geschiedde.

Uit het voorkomen van twee jaartallen (1763 en 1765) op één schildje – wat vrij ongebruikelijk was en naar de reden hebben we voorlopig het gissen – mogen we misschien afleiden dat in het derde kwart van de 18de eeuw een koningschieting wellicht om de twee jaar plaatsvond. Al blijft het natuurlijk mogelijk dat ook in 1764 een wedstrijd heeft plaatsgevonden. Een jaarlijkse frequentie hebben we immers al eerder kunnen aanwijzen in verband met N. van den Bulck in 1664.

In het tweede kwart van de 19de eeuw blijkt men elk jaar een tornooi georganiseerd te hebben, althans van 1838 tot 1846.

Kortstondige heropleving in de 19de eeuw?

Over de precieze ontstaansdatum van de Kesselse gilde tasten we voorlopig

nog wel in het duister maar dat ze actief is gebleven tot het einde van het Ancien Regime is nu wel zeker. Dat wordt ook door deze breuk bevestigd: in 1675 was Wouter Nuyens hoofdman en in 1763 en 1765 zijn er zeker nog koningschietingen doorgegaan.

Hoewel we er geen concrete gegevens over bezitten, moet ook de Kesselse Sint-Sebastiaansgilde, zoals alle instellingen en verenigingen uit het Ancien Regime, in de periode van de Franse Revolutie (ca. 1796-1799) – m.n. na de annexatie van de Oostenrijkse Nederlanden door de Franse Republiek – opgeheven zijn¹ en de bezittingen van de gilde verbeurd verklaard. Net als zovele andere, heeft de Kesselse gilde blijkbaar de verordening van de Franse overheid naast zich neergelegd en ontweken. Dat verklaart enerzijds allicht het verdwijnen van het archief: door te weigeren het af te staan en het zelf te willen bewaren, opdat het niet verloren zou gaan, is het archief nooit in een overheidsinstelling (bv. rijks- of gemeentearchief) terechtgekomen en precies daardoor onherroepelijk verloren gegaan. Anderzijds en paradoxaal genoeg verklaart dit ook waarom deze breuk nu nog bestaat: ook de breuk heeft men niet ingediend bij de Franse overheid, maar allicht omdat het om een waardevol object ging, angstvallig bijgehouden. Zodra de tijden veiliger werden, is de gilde in de loop van het eerste of tweede decennium van de 19de eeuw opnieuw gestart, heropgericht als feitelijke vereniging en heeft ze de oude activiteiten en tradities opnieuw opgenomen. De oude breuk, die wellicht bij een van de gildebroeders thuis was bewaard, kon nu opnieuw haar oude rol vervullen. Nieuwe koningsschildjes werden er zeker vanaf 1838 en mogelijk al eerder geheel in de oude traditie aan toegevoegd. Door het vermoedelijke ontbreken van vele schildjes en het verdwijnen van het archief, is het precieze tijdstip in de 19de eeuw waarop de nieuwe gilde zijn activiteiten heeft hervat, niet meer vast te stellen, maar het

lijkt erop dat dit in of omstreeks 1819 moet zijn gebeurd. De nog bewaarde schildjes geven alleszins een duidelijke aanwijzing dat de gilde zeker in de tweede helft van de jaren dertig van de 19de eeuw actief was, ook al beweert een verslag over de toestand van de schuttersgilden in de provincie Antwerpen uit 1834 dat er op dat moment in Kessel geen schuttersgilde meer actief was.²

De plaatsen van vervaardiging en de makers

De overgebleven onderdelen bieden ons nog een aantal andere interessante gegevens waaraan slechts zelden aandacht wordt besteed. Zoals

gezegd is deze breuk – conform de tradities van de schuttersgilden – geheel in zilver vervaardigd.

Zilveren voorwerpen moesten zowel tijdens als na het Ancien Regime in principe gekeurd en gemerkt worden. Aan de hand van deze merken kan niet alleen worden nagegaan waar een object is gemaakt, maar soms ook in welk jaar en vaak ook door wie. Hoewel vreemd genoeg niet alle onderdelen van de Kesselse breuk voorzien zijn van verplichte keurmerken – blijkbaar zijn sommige schildjes door de mazen van het net geraakt – zijn toch acht van de dertien onderdelen gemerkt (de keten, de twee schildjes uit het Ancien Regime en vijf uit de 19de eeuw.

Hieronder geven we een overzicht van de merken die op de verschillende schildjes voorkomen:

Keten: een gekroond handje (stadsmerk van Antwerpen), een gekroonde F (jaarletter voor 1662/1663) en een onduidelijk meestermerk, vermoedelijk een peer met twee blaadjes (niet geïdentificeerd meester) (afb. 14);

Schildje 1: een gekroond handje (stadsmerk van Antwerpen), een gekroonde S (jaarletter voor 1674/75), een onduidelijk, niet-geïdentificeerd meestermerk en een proefsteek³ (afb. 15 en 16);

Schildje 2: een gekroond handje (stadsmerk van Antwerpen), een afgesleten merk (vermoedelijk 63 (jaarcijfer voor 1763); mogelijk nog een derde, niet-geïdentificeerd meestermerk (gedeeltelijk onder het handje) en een proefsteek (afb. 17 en 18);

Schildjes 5, 7, 8: een zwaardje (gehaltemerk voor kleine werken, 1832-1869); een C waarin een punt, in een kleine staande rechthoek (meestermerk van Joannes Jacobus Coettermans (Antwerpen 1793-1875, werkzaam 1821-1856))⁴ (afb. 19);

Schildje 6: een zwaardje (gehaltemerk voor kleine werken, 1832-1869); een C en een kleine v, in een vierkant (meestermerk van Cornelius Joannes Baptista Volckerick (Antwerpen 1778-1859, werkzaam van ca. 1823 tot 1859)).⁵ (afb. 20)

Schildje 9: een minervahoofd, B op de helm (keurkamermerk voor Antwerpen, 1832-1869); janushoofd waarboven cijfer 2 (gehaltemerk (2de gehalte) voor grote werken, 1832-1869); een C waarin een punt, in een kleine staande rechthoek (meestermerk van Joannes Jacobus Coettermans (Antwerpen 1793-1875, werkzaam 1821-1856)) (cfr. hoger) (afb. 21). Daaruit blijkt dat de Kesselaren zich stevast tot Antwerpse zilversmeden hebben gewend (o.a. drie nog niet geïdentificeerde meesters uit het Ancien Regime en in de 19de eeuw J.J. Coettermans en C.J.B. Volckerick) en merkwaardig genoeg niet tot een zilversmid uit het nabije Lier. Al in 16de en 17de eeuw waren daar zilversmeden bedrijvig en sedert ca. 1730 zijn ook hun merken bekend. Zilversmeden bleven in Lier actief tenminste tot het midden van de 19de eeuw. Uit het onderzoek dat de dienst Erfgoed van de provincie Antwerpen in samenwerking met de Hoge Gilde raad van de Kempen in de periode 2009-2012 heeft uitgevoerd naar het gildezilver, is gebleken dat een aantal Kempense schutterschilden wel een beroep heeft gedaan op Lierse zilversmeden voor het maken van gildezilver.

Daar sedert 1688 de Lierse edelsmeden hun productie hetzij in Mechelen hetzij in Antwerpen moesten laten keuren,⁶ kunnen we voorlopig niet uitsluiten dat het niet-geïdentificeerde meesterteken op schildje 2 toch aan een Lierse zilversmid mag worden toegeschreven, maar het nog zichtbare fragment is te klein om er een van de bekende Lierse meestertekens in te herkennen.

De Kesselse schutters daarentegen zochten het verderop, althans voor zover we dat kunnen afleiden uit deze dertien bewaarde onderdelen. Naar het waarom hebben we alleen maar het raden, maar dat de kwaliteit hier een doorslaggevende rol zal hebben gepeeld, lijkt ons vrij onwaarschijnlijk, daar dergelijke schildjes zeer eenvoudig van vorm zijn en ook

technisch allerm minst hoge eisen stellen. Wanneer we de uitvoering nader beschouwen – zowel het smeedwerk zelf als de versiering of gravure – kunnen we moeilijk beweren dat het hier om hoogstaande kunstwerkjes gaat. Drijfwerk is er niet aan te pas gekomen en wat de gravures betreft, lijkt het er in een aantal gevallen (10, 11) trouwens eerder op dat een lokale amateur-graveur de vaak onhandige versiering en teksten heeft aangebracht, eerder dan een volleerde zilversmid of geofende graveur. De teksten op de 19de-eeuwse schildjes (3-9) lijken redelijk professioneel te zijn aangebracht, maar uit de gegraveerde afbeeldingen kunnen we gerust concluderen dat ze niet direct getuigen van groot artistiek talent.

Herkomst en nieuwe bestemming

De eigenaar bij wie we deze breuk hebben aangetroffen, heeft ze van zijn vader August Quisenarts gekregen. Die had ze in het midden van de jaren '40 van de afgelopen eeuw kunnen ruilen voor andere voorwerpen met de toenmalige Kesselse agent van de Belgische Hypotheekmaatschappij en Spaarkas. Op dit moment wordt er gezocht naar een nieuwe veilige bestemming – bij voorkeur in een openbare instelling – niet alleen op-

dat de Kesselse breuk niet zou verloren gaan, maar ook opdat het verhaal verder zou kunnen verteld worden en de Kesselse gilde, waarover we tot nog toe vrijwel niets wisten, zijn plaats in de geschiedenis zou kunnen innemen.

Conclusie

Door het terugvinden van de breuk hebben we een klein beetje licht kunnen werpen op een stukje Kesselse geschiedenis waarover maar heel weinig bekend is. Hoe weinig ook, de enkele namen geven toch meer informatie dan we op het eerste gezicht konden verwachten. We kennen nu niet alleen voor het eerst enkele gildeleden bij naam, maar hebben ook aanwijzingen gevonden over hun beroep en het verenigingsleven in dit kleine Kempense dorp, zowel uit het Ancien Regime als uit de 19de eeuw. Ook is gebleken dat de oudste geschiedenis van de breuk volledig te situeren valt in de vroegste periode van de (her)oprichting van de Kesselse Sint-Sebastiaansgilde omstreeks 1665. Hopelijk kan verder onderzoek of een nieuwe gelukkige vondst deze mensen wat meer tot leven brengen, inzicht geven in het oude Kesselse gildeleven en meer licht laten schijnen over dit interessant stukje Kessels patrimonium.

Marc Mees.

Eindnoten

1 - Schuttersgilden en broederschappen werden opgeheven bij wet van 27-28 juli 1791 (bekrachtigd bij de wet van 29 september - 14 oktober 1791). In België – de door de Franse republiek geannexeerde departementen – werden ze officieel opgeheven bij besluit van 9 floréal jaar IV (28 april 1796) samen met de burgerlijke milities. Het decreet van 24 april - 2 mei van 1793 (5-13 floréal jaar II) (voor de Belgische departementen uitgevaardigd bij besluit van 7 pluviôse jaar V (26 januari 1797)) verklaarde de onroerende én roerende goederen van deze gilden tot nationaal domein.

2 - E. Van Autenboer, De Sint-Sebastiaansgilde van Leuven, hoofdgilde van Brabant, geeft caerten (1665-1736), in: *Taxandria*, n.r. 42-43, 1970-1971, p. 47.

3 - Een proefsteek is een met een guts uitgestoken, doorgaans zigzagvormig groefje in het zilver, meestal op een niet onmiddellijk zichtbare plaats. Het uitgestoken zilver werd vervolgens op zijn gehalte getoetst door de *waardeerders* (controleurs) van het ambacht. Indien het gehalte overeenkwam met de in die stad voorgeschreven norm (alliage of allooï) mocht het betreffende object verhandeld worden, zo niet werd het vernietigd.

4 - W. Van Dievoet, *Algemeen repertorium van de edelsmeden en van de merken van edelsmeedwerk in België*, dl. 2. 1798-1942, Brussel, 2010, p. 132, nr. B1-030.

5 - *Id.*, p. 149, nr. B1-195.

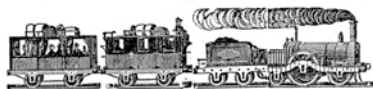
6 - F. Van Molle, Lierse edelsmeden uit vroegere eeuwen, in: *'t Land van Ryen*, 14, 1964, p. 103.

Mijmeringen over onze wereld... de stoomtrein

Galileo Galilei (°1564) zal wel nooit vermoed hebben dat hij de wereld vooruit zou helpen door zijn wetenschappelijk en filosofisch werk. De tegenkanting van de kerkelijke inquisitie kon niet beletten dat zijn opvattingen zich verspreidden. Latere onderzoekers wisten zijn theorieën in de praktijk om te zetten, er bruikbare toepassingen uit te halen. Een van deze wonderbaarlijke toepassingen was de stoomaandrijving. James Watt (°1736) en Georges Stephenson (°1781) waren de pioniers ervan, Watt bestudeerde de energie die de stoom kon ontwikkelen, Stephenson was een ongeletterde bedienaar van de eerste stoommachines en sleutelde er zodanig aan dat zij bruikbaar werden om in diverse machines te kunnen worden ingezet. De gedrevenheid en zelfstudie van deze vorser leidden ertoe dat snel het prototype van een locomotief het levenslicht zag.

Een stevige stoomtrein rijdt door de Kesselse heide
(foto Jan Peeters)

CHEMIN DE FER DE TURNHOUT.

Koning Leopold I volgde deze nieuwe stroming in Engeland van nabij. Hij was onder de indruk en liet in 1835 de eerste trein rollen op het Europese vasteland, van Mechelen naar Brussel ! Al vlug bleek het nut van dit nieuwe vervoermiddel en de belangrijkste Belgische steden werden met elkaar verbonden.

Nijlen Station

In het jaar 1855, twintig jaar na de eerste spoorlijn, opende te Nijlen het station, zodat treinreizen mogelijk werden naar Antwerpen en Mol(*). Met een loskade bij de familie Op de Beeck konden steenkool, hout, zand en andere bulkgoederen gelost en opgeslagen worden. Het station werd het kloppende hart van onze gemeente. Een handbediende telegraaf- en telefooncentrale werden eveneens geïnstalleerd. Reizigers, venters en zakenlui spoelden aan om hun goederen te slijten of inkopen te doen.

Als kleine ventjes hadden wij de ideale plek uitgekozen om deze nieuwe bedrijvigheid te spotten en waren wij niet weg te slaan van de hei. Wij zagen allerhande personeel van den “ijzeren weg” of de “roet” zeulen met allerlei gereedschappen, kannen petroleum om de seinlichten te laten branden, houwelen en dies meer. Sporen werden aangevuld met keien, die door ons in diverse veldslagen

gebruikt werden. Mel Pin wist hier alles van, het heeft haar veel ruiten gekost !

Vaak reisden wij met moeder met de trein naar de “koeckenstad Antwerpen”. Indrukwekkend als dat zwart stalen monster kwam aangerezen en wij in de houten wagons klonnen, vechtend om aan het raam te kunnen zitten. Vol bewondering bekeken we de stations die we aandeden en al het spoorwegmaterieel, waarover we vragen stelden. Als we binnenliepen in Antwerpen Centraal, dachten we dat we in een vreemde wereld waren terechtgekomen. Onder een enorme glazen koepel (waarvan de helft ontbrak, gesneuveld onder de V-bommen) stonden verschillende locomotieven uit te hijgen na de geleverde inspanningen. Stoom zag je aan alle kanten ontsnappen, waardoor de vrouwen er vlug omheen liepen om hun “permanent” te sparen.

We werden verpletterd door al het nieuwe dat we te zien kregen: roltrappen, neonreclames, verkeerslichten, witgehelmden politieagenten. Koperen nagels tussen de kasseien markeerden het voetpad.

Rond 1948 stonden wij op eigen benen en reisden we naar het St.-Jan Berghmanscollege te Antwerpen. Meermaals moest ik de rijdende trein achterna lopen tot aan Mel Pin! Zo kwam ik dikwijls in een verkeerd rijtuig terecht. Voor de goede orde en zeden waren er rijtuigen in verschillende klassen (van discriminatie gesproken!) Na de loc volgden de “werksters”, alsof men met een bijenkorf bezig was. Hierna volgden de scholieren, vervolgens de

bedienden, om te eindigen met de weekabbonementen. Als ik voor de eerste keer ongewild in een van deze laatste wagons terecht kwam mede door de ruige, hulpvaardige handen van enkele dokwerkers, die mij nog juist op tijd konden binnentrekken, was ik het mikpunt als goedgekleed studentje met een lederen boekentasje op schoot. Mijn besluit stond vast: ik ga mijn best doen op school !

Voorzichtig monsterde ik deze mensen. Uit een kopzak haalden zij een boterham te voorschijn, vijf centimeter dik met daartussen een half varken, een geblutste koffiebuis van drie liter om deze lunch door te spoelen. Ondertussen werd er gekaart, gevloekt, gerookt en gespuwd. Pas later besef je dat deze mensen ervoor zorgden dat je op papier kon schrijven, omdat zij het voor ons uit de schepen haalden.

Nu we toch nog onder stoom zit-

ten, wil ik nog iets meegeven over de manier waarop we in onze jonge jaren naar Herenthout spoorden. Van Nijlen reden we tot Bouwel met de trein. Aangekomen in een gezellig cottage-stationnetje (1855) wachtten wij op het groene stoomtrammetje dat ons naar Herenthout bracht, waar het halt hield pal voor het huis van mijn grootouders. Daar was ook de post gevestigd. Jef Maes (groteva) rookte de beste sigaren. De trambestuurder, tevens stoker, was dat ook niet ontgaan. Hij was zo in de ban van de betere rookkwaliteit van deze sigaren dat hij zijn tram in bedwang hield tot Jef Maes was opgestapt. De beloning was telkens de moeite waard: in Bouwel mocht hij de rest van die sigaar oproken.

Voorlopig besluit

Stoom heeft de wereld veranderd. Elektriciteitscentrales worden nog altijd aangedreven door stoomtur-

bines, zij het kolengestookt of met kernenergie. Elektrische treinen of trams verkrijgen dus onrechtstreeks nog altijd hun energie uit stoom ! Nijlen had voor zover ik weet twee machinisten: een Willems (stoomlocomotief) en Louis Van Mengsel (elektrische trein). Beide heren mogen ook delen in het eerbetoon voor veilig en klokvast vervoeren van vele duizenden dorpsgenoten!

Twee zware ongevallen werpen wel een schaduw op het spoorwegsucces: Kontich (1908) en Kloosterheide (1943). Daarbij verloren tientallen Nijlenaars het leven. Maar daarover berichtte De Poemp al een hele tijd geleden...

Ludo Van Camp.

(*) Zie ook Walter Caethoven en Frans Lens in "150 jaar spoorwegen in de Kempen", Brepols, 2005.

Lezers schrijven

- De geschiedenis van de Nijlense gilden is duidelijk nog niet geschreven, aldus **Marc Mees**, als reactie op een door Coi Haverals toegestuurde oude akte over de boogschutters van Bevel. Er ligt inderdaad nog een pak werk te wachten op ons en onze opvolgers!

- De Poemp kreeg een woord van waardering van **Lieven Janssens**, voorzitter van Erfgoedcel Kempens Karakter. Die waardering werd meteen hard gemaakt in een mooi subsidiebedrag voor ons tijdschrift. Bedankt, Lieven!

- **Harry Engels** maakt een stamboom van de familie Leysen. Jos Thys van De Poemp kon hem hierbij enkele nuttige suggesties doen. Veel succes met uw opzoekingen, Harry!

- **Chris Dieltjens** is vol lof over onze fraai geïllustreerde bijdrage over de Sluierhoeve in ons vorige nummer. Zo ontdekte zij ons tijdschrift en werd meteen onze bijna 1700ste abonnee! Welkom, Chris.

- Een aanmoediging van onze redactieploeg kregen we ook van **Wilfried Serneels**, voorzitter van de Cultuurraad. Bedankt, beste Wilfried, voor de waardering!

- **Mathijs Vandeneede** woont sinds enkele maanden op het adres Bevel-Dorp 80, een tweelingwoning. Mathijs vraagt zich af of er bijzondere historische verhalen aan zijn woning verbonden zijn. Weten onze lezers er meer van?

- Abonnee **René Verbeylen** bezorgde ons via Frans Lens een krantenknipsel uit Ons Volk van 18 april 1948. Daarin wordt verhaald hoe Maria Van Tendeloo aan de blauwe ziekte leed en in Zweden door prof. Crafford met succes behandeld werd. Bedankt, René. (In Poemp 4, 5 en 6 schreef mijnheer De Deyne reeds over deze genezing).

- **Maria Van Mengsel – Kelber** verhuisde van Brasschaat naar het WZC Vesalius in Brasschaat. Zoon Bruno vroeg of De Poemp voortaan naar het nieuwe adres kon verzonden worden. Natuurlijk, Bruno. Bedankt voor het bericht. Beste groeten ook aan Maria!

De Poemp gedenkt genegen...

August Vervoort, echtgenoot van José Bernaerts, is op 13 december 2015 onverwacht overleden in het AZ Sint-Elisabeth te Herentals. Gust was een trouwe Poemplezer en overtuigde Vlaming. Aan echtgenote José en de familie onze welgemeende deelneming.

Op 19 december 2015 is **Martha Engelen**, weduwe van Gustaaf Nicolay, in het Heilig-Hartziekenhuis van Lier overleden. "Ons moeder was altijd heel blij met De Poemp," schrijft ons dochter Agnes. Dochter en schoonzoon nemen trouwens het abonnement op ons blad over. Welkom bij onze lezerskring!
Tot weerziens in het grote vaderhuis, beste Martha.

Op 28 december 2015 is **Vera Steylaerts**, echtgenote van Guido Volders, na een langdurige ziekte in het WZC Heilig-Hart te Nijlen zachtjes ingeslapen. Vera zal vooral bekend blijven als medestichtster van FC Vera en als bestuurslid van de turngroep Kempenland. Dag, beste Vera.

Virginie Peeters, weduwe van Alfons Veris, werd geboren te Nijlen op 19 februari 1928 en is zachtjes ingeslapen in H.-Hartziekenhuis te Lier op 18 januari 2016. Virginie woonde heel haar leven in de St.-Willibrordusstraat. Zij was een lieve, altijd vriendelijke vrouw. In de meimaand was zij de laatste jaren een overtuigde voorleesster tijdens de bidstonden in het Onze-Lieve-Vrouwkapelleke (Kapellebaan). De overweging van Phil Bosmans op haar gedenkprentje past volkomen bij haar :

Er zijn van die mensen die groter zijn dan vele groten der aarde, omdat het kleine eenvoudige mensen zijn, maar met een hart zo ruim, zo open en gastvrij, dat iedereen zich bij hen thuis voelt.

Trouw lezer **Ludo Van Tendeloo**, echtgenoot van Maria Van den Schoor, is op 22 januari 2016 zachtjes ingeslapen in GZA Sint-Jozef te Mortsel. Ludo werd te Viersel geboren op 10 september 1936. Hij is bij onze lezers vooral bekend als een kunstzinnig en technisch perfect fotograaf. Onze deelneming aan de familie.

Na een moedig gestreden strijd is **Staf Van Gansen**, omringd door zijn gezin, thuis zachtjes ingeslapen op 22 februari 2016. Staf werd te Koningshooikt geboren op 17 december 1936 en huwde Angèle Bertels. Hij was een minzaam man en trouw Poemplezer. De kleinkindjes kozen een mooie ster voor hem uit aan de nachtelijke hemel: "Zo is bomp eigenlijk nooit weggegaan"... Onze welgemeende deelneming aan Angèle en de familie. Dag, Staf!

Bij het ter perse gaan vernemen wij het overlijden te Leuven op 1 maart van gemeenteraadslid **Raf Somers**. Raf schreef enkele bijdragen over de Grote Oorlog in De Poemp. Wij zullen hem in onze heemkring vooral blijven herinneren als getalenteerd medewerker aan "De Moord van Nijlen" en "De Heksen van Nijlen". Onze oprechte deelneming aan zijn echtgenote Lieve Van Leeuwen en familie. Dag, Raf!

Eveneens bij het ter perse gaan bereikt ons het overlijdensbericht van "**padre Gustavo Van Regenmortel**", als priester sinds 1961 werkzaam tussen de armen in Argentinië. Gustaaf werd te Bevel geboren op 14 juli 1930 en priester gewijd in 1957. Hij overleed te midden van zijn mensen te Quilmes op 21 februari 2016. Staf Van Regenmortel genoot de warme waardering van al wie hem kende. Hij was een groot Nijlenaar, die niet licht zal vergeten worden.

Irene en Jos 70 jaar gehuwd!

Irena Ludovica De Reyck werd geboren te Wiekevorst op dinsdag 21 oktober 1926 als jongste kind in het gezin van Gust en Marieke Mathys. De andere kinderen waren Louis, Jos, Angelina en Frans. Toen Irene 1 jaar was, werd er verhuisd naar een hoeve in de Molenvaartstraat te Nijlen. Irene heeft school gelopen bij o.a. de zusters Gudule en Basilica. Op 16-jarige leeftijd ging ze werken in de vijzenfabriek "Het Vijske" te Haren. Dagelijks moest zij daarvoor de eerste trein nemen richting Brussel. Den Kontich (omdat hij via Kontich reed).

Jozef Van Roie zag het levenslicht in de Looystraat op zaterdag 5 januari 1924. Zijn ouders Mil en Maria Willems hadden toen reeds een dochter, Margareta. Nadien kreeg Jos nog 4 zusters extra, met name Roza, Josephina, Angele en Jacqueline. 15 jaar oud ging Jos het slijpen leren bij zijn nonkel Jules Van Roie in de Spoorweglei. Toen in 1940 de diamantindustrie tengevolge van de oorlog slabakte, moest Jos ook dezelfde vroege trein nemen als Irene om te gaan werken in een drukkerij in Anderlecht. In het station van Nijlen maakte hij toen kennis met Irene, de vrouw van zijn leven. In dat stationnetje is hun liefde voor elkaar gegroeid. Maar de oorlogsjaren brachten hen voor de rest niet zoveel geluk. Op de 3de december 1943 werd Irene zwaar gewond in de treinramp van Lier. Ze verbleef drie en een half maand in het ziekenhuis (zie Walter Caethoven in Poemp 49, blz.3).

>>>

Mensen aan De Poemp

Jos Bastiaens, 03.481.81.90

Flor Dieltjens, 03.481.70.41

ereleden

Priscilla Buermans, 03.411.11.36

Walter Caethoven, 03.481.85.70

Hendrik Claes, 03.481.82.58

Frans Lens, 03.480.04.81

Jos Thys, 03.411.21.98

Pol Van Camp, 03.481.74.38

Ludo Van Gestel, 03.481.85.47

Irene en Jos 70 jaar gehuwd (vervolg van blz. 15)

>>> Tot overmaat van ramp werd Jos korte tijd nadien opgepakt door de Gestapo. Omdat hij als jonge man verplicht moest gaan werken in Duitsland zat hij thuis ondergedoken. Bij onraad zou hij zich verstoppen in hun lege waterput. Maar helaas dat mislukte daar de Gestapo via de tuin van den buurman hun inval deden (verraden werk?). Jos was , tot hij bevrijd werd, verplicht werkzaam in de militaire vliegtuigbouw in Duitsland. Gans die tijd had hij geen enkel contact met zijn geliefde Irene of zijn familie.

Op zaterdag 20 oktober 1945 trouwden ze in de noodkerk, die gevestigd was in de "ouw" Gildezaal. Het was toen heel mooi St.-Gummarus-zomerweer. Ze gingen voorlopig inwonen bij de ouders van Irene. Twee jaar later verhuisden ze naar hun eigen huis aan de Broechemsesteenweg. Irene heeft na hun huwelijk nog als stikster en strijkster gewerkt te Lier in de Sionskazerne. Als hobby leerde ze Brugse kant klossen.

Jos werkte na de oorlog nog een tijd in de diamant en nadien als bouwvakker, industrieel schilder, en als arbeider in de beddenfabriek Mertens in Mortsel. Samen hebben ze vele uitstappen gedaan. Eerst per fiets en nadien per brommer of met de scooter. Later hebben ze met hun auto reizen gemaakt naar o.a. Denemarken en Noorwegen. En zelfs op hoge ouderdom reden ze nog geregeld met hun wagen naar onze kust.

Enkele jaren geleden gingen ze in hun nieuwbouwappartement wonen, recht over het ouderlijk huis van Jos in de Kapellebaan. Omdat verleden jaar de hoge ouderdom zijn tol begon te eisen, verhuisden ze naar het Nijlense rusthuis.

Irene en Jos, wij wensen u beiden nog vele gelukkige en gezonde jaren samen.

Jos Thys.

Abonnement 2016 op De Poemp nog niet betaald?

Stort dan even 7 euro op bankrekening

BE 51 8538 1261 0862 van DF Nijlen

en vermeld uw naam en volledig adres. Dank u !

Werkten mee aan dit nummer :

Redactie : Priscilla Buermans, Walter Caethoven, Rik Claes, Frans Lens, Marc Mees, Juul Nelis, Jos Thys, Ludo Van Camp, Pol Van Camp, Ludo Van Gestel

Fotografie : Walter Caethoven (telefoon 03.481.85.70)

Tekeningen : Dirk Lieckens, Marc Verreydt

Grafische vormgeving en zetwerk : Walter Caethoven

Eindredactie : Rik Claes

Je kan onze "Poemp" ook op het internet vinden. We beschikken over een eigen, volwaardige webstek. Het adres is: www.depoemp.be . En natuurlijk hebben wij ook een e-postadres: post@depoemp.be .

Uitgegeven met de steun van
Kempens Karakter en de Vlaamse Overheid.

© 2016 - Heemkring Davidsfonds Nijlen

Nieuwe abonnementen: Stort 7 Euro op rekening BE 51 8538 1261 0862 van DF Nijlen met vermelding van naam, adres en "abo Poemp".

DE POEMP □ DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN □ 23-STE
REEKS □ NR. 90/91 □ ZOMER 2016 □ V. U. : WALTER
CAETHOVEN - ZANDVEKENVELDEN 12A - 2560 NIJLEN